

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

2. De spectris, aliisque imaginibus nou ignitis, appareutibus in locis
superioribus.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

obfessum corporum frigidorum circumstantium: siue ex eo, quod partes exhalationis collidunt se mutuo, quæ exhalatio, sic accensa facile agitur huc illuc ad aeris motum: unde fit ut modo sequatur nos, modo antecedit, modo alio discurrat.

Ignis lambens. Ignis lambens est exhalatio rara, & subtilis, quæ hominum, aliorumque animalium capillis adhaerescere solet in flammam conuersa.

Draco volans. est exhalatio accensa, in sublime sistent, sed inde deorsum quoad partem sic detrusa, ac figurata, ut aliquam speciem Draconis exhibeat.

Castor, Pollux, Helena. Castor, Pollux, Helena sunt exhalationes viscosæ, & pingues accensa, quæ solent apparere nauigantibus tempestate agitata, & antennis aliisque nantium partibus quandoque adherere. Quod si ex illis duæ apparent, vocantur Castor & Pollux, & habentur pro signis faustis: si vna tantum, dicitur Helena, & infelix signum existimatur. Id vero mirum si vnquam plures quam duæ conspiciuntur: quod vero adhæreant partibus nauigij oritur ex viscositate materiæ, ex qua fiunt, & ex fortuito occursum illius partis.

Ex his apparet, omnes impressiones ignitas esse eiusdem speciei, quantum est ex parte formæ ignis, & flammæ quam dicunt, licet differant accidentaliter ex ratione siue loci, siue figuræ, siue subtilitatis maioris, aut minoris, &c. ex parte vero materiæ ex qua fiunt posse esse in ea differentiam specificam, quamuis omnis materia earum sit sicca, & calida.

QVÆSTIO II.

De spectris, aliisque imaginibus non ignitis, apparentibus in locis superioribus.

In hac quæstione agemus de Circulo lacteo, Voragine, Hiato, Arca, siue corona, Virgis, Parelis, Iride.

De Circulo lacteo.

19. Satis notus est ad sensum circulus ille, qui lacteus appellatur, propter similitudinem, quam in candore habet cum lacte, quemque Scorus 1. Meteororum q. 20. vocat Galaxiam; quia Græcè sic dicitur. De quo circulo quinque opinioniones proponit Doctor.

Vnde fit circulus lacteus.

Prima est, quod oriatur ille circulus ex eo, quod Sol, & alia Astra calefacientia discurrant sub illa parte cæli, quæ vocatur circulus lacteus, eamque comburant, & quod hinc oriatur ille candor; adusta enim apud nos candidiora fiunt; ut patet in ossibus in ignem proiectis.

Hæc opinio refellitur, tum quia asserit cælum naturaliter combustibile; tum quia combustio illa non posset fieri semper in iisdem determinatis partibus cæli, & etiam quia deberet esse in aliis, contra experientiam.

Secunda opinio est, quod illa pars cæli præbeat illum colorem ob reflexionem radiorum Solis.

Sed contra, quia non apparet sic semper in eadem parte, & eodem modo, deberent etiam aliæ partes cæli ob similem reflexionem, talem speciem externam habere.

Tertia est, quod appareat circulus ille lacteus, quia ex se illa pars cæli est lucida, sed non potest transfundere ad nos lumen, nisi interponatur terra inter illam partem, & Solem; quoties autem apparet ille circulus, fit ista interpositio.

Contra, quia non potest interponi terra inter illam partem, & Solem, quin interponatur etiam inter alias partes: ergo aliæ partes cæli deberent sic apparere.

Deinde umbra terræ non pertingit ad firmamentum, seu cælum stellarum: ergo non potest impedire quo minus Sol illuminet istud cælum cum suis astris, & consequenter non deberet apparere vnquam ille circulus, si nunquam apparere posset, nisi interposita terra.

20. **Quarta opinio** est ipsius Philosophi qui putat circulum illum non esse partem cæli, sed exhalationes attractas ab his inferioribus, quæ apparent istius candoris, vel ob inflammationem, vel propter refractionem luminis procedentis à stellis.

Hanc Scorus, & ceteri Philosophi communiter reiciunt, quia exhalationes illæ tam continue, ac regulato modo non possunt in eadem quantitate, & qualitate, quæ sufficiat ad tam vniformem apparentiam, attrahi. Nec sane indiget hæc sententia maiori impugnacione. Et si opponatur Philosophi autoritas, Scorus, ut & alij Peripatetici dicunt textum eius esse corruptum, & ipsum met ita non sensisse.

Alij vero non curant expresse fateri quod in hoc defecerit, humanum scilicet quid passus.

Sic Conimbricenses, Auer/a, & nonnulli alij, quibus ego libenter assentior, sed animaduersum optarem, si in re tam facili lapsus sit, mirum videri, cur tam tenaciter adhæreatur eius authoritati in rebus difficillimis, ut per fas ac nefas verum esse, quod dixerit, existimari debeat.

Ioannes à Sancto Thoma dicit Galaxiam esse quidem partem firmamenti, sed rationem, cur appareat lactei coloris, oriri ex exhalationibus aeris supposita densitate, & multitudine stellarum, quæ in illa parte sunt; & iuxta hoc explicat Aristotelem.

At incidit in easdem difficultates: quod enim tales exhalationes essent tam continue, & vniformiter in aere, ratione cuius eodem modo semper videretur Galaxia, improbable est; & deinde certum est Philosophum velle quod id, quod talis coloris videtur, non reperiatur in cælo, sed sub ipso.

Communis sententia est, quod illa pars cæli appareat istius candoris ex eo, quod sit aliquantulum densior cæteris partibus, & plurimis minutissimis stellis referta, quæ licet non videntur communiter, videri tamen possint beneficio tubæ optice.

De Iride, seu arcu celesti.

21. Notissimus est semicirculus ille hoc nomine appellatus, qui tam frequenter in aëre apparet variis coloribus tam pulchro ordine illustratus, ut non immerito à Platone ex ingeniosis Poëtarum fictionibus Thymantis, id est, admirationis filia sit nuncupata, quod scilicet non mediocri soleat admiratione intuentium animos afficere.

Hic autem arcus, seu semicirculus, secundum omnes causatur ex reflexione radiorum Solis incidentium, vel in nubem roridam proxime conuertibilem in aquam, quæ quia nos respicit sit pellucida, ut lumen intra se recipiat; & ex altera parte aliquantulum opaca, ut possit melius repercutere lumen, ut communis dicitur; vel in guttas aquæ pluuiiales minutim, & non copiose cadentes, quæ propter frequentiam apparent continue, ut vult Auer/a, & fauet Scorus hic expresse asserens, lumen Solis, dum fit Iris, cadere ad nubem super aliquam guttam. Ex huiusmodi enim reflexione luminis à tali nube seu guttis, iuxta dispositionem subiecti, à qua fit, apparere possunt diuersi colores, quos Iris exhibet, ut facile colligere licet aliis experientiis: nam si quis à Sole auersus aquam ex ore spargat in aerem, in minutissimas guttas, videbit similes colores, quales etiam videre poterit in aqua minutim cadente ex fontibus quibusdam artificialibus, Solem inter, & aquam collocatis. Quæ experientia certum reddunt posse lumen per similia aquea corpora transiens præ se ferre tales colores, qui propterea censendi sunt potius apparentes, quam reales: & ex huiusmodi coloribus in arcum reductis confici censenda est Iris solaris, de qua potissimum agimus; nam Iris lunaris, quæ fit quandoque ex reflexione luminis Lunæ, non nisi vno, eoque albicante confici dicitur colore.

22. **Porro Iris**, quandoquidem fiat ex reflexione luminis à Sole exeuntis, non fit, nisi in parte opposita Solis, nec videri potest, nisi ab iis, qui inter Solem, & partem illam, à qua fit reflexio, reperiuntur. Vnde sequuntur duo notatu digna. Primum, quod quando Sol est in medio cæli, si reperiatur nubes apta ad huiusmodi reflexionem, tam ex parte Orientis quam Occidentis, duas posse apparere Irides, ad Orientem vnā, alteram ad Occidentem, quæ & quandoque ab eodem videri

Duæ possunt apparere Irides.

videri solent. Alterum, ad meridiem nunquam respici posse à nobis Iridem in hac plaga mundi existentibus, quia nunquam possumus constitui inter Solem & illam partem.

Accidit etiam quandoque, vt per reflexionem vnus Iridis alia formetur, coloribus tamen inuertis; & ex huius reflexione tertia, quæ tamen tam debilius colorum sit, vt vix possit quartam efficere. Ex quo sequitur posse simul sex Irides in aere reperiri, nam duæ possunt à Sole quasi directe formari, vt dictum est, & ex qualibet ex his possunt duæ alia per reflexionem formari: neque enim maior ratio est, cur vna potius quam altera id præstare possit; quod si septima quandoque conspecta sit, vt scribit *Cornelius Gemma* contigisse 1551. pari ratione octaua conspici posset, si tamen septima naturaliter formata fuerit.

Hæc quoad substantiam Iridis; quoad effectus eius varij numerantur.

23. *Primus* est conducere vt apes mel conficiant, & relinquare post se suauem odorem, quod tamen conuenit ipsi magis verisimiliter ratione nubis, aut pluuiæ, in qua colores illi apparentes conspiciuntur, quam eorumdem colorum, qui nihil aliud sunt quam lumen Solis directum, & reflexum tali particulari modo.

Secundus est, significare pluuiam, & serenitatem; quæ cum sint effectus oppositi, non possunt significari per omnem Iridem, sed aliqua Iris serenitatem, alia pluuiam prælagire censenda est. Communiter autem quæ pluuiam sequitur, serenum tempus denotat, quæ antecedit, pluuiam; cuius ratio hæc esse potest, quod quandoquidē formetur in nube rorida disposita ad pluuiam, aut in guttis tenuibus, & minutim cadentibus, quando antecedit pluuiam, denotat iam disponi nubes ad pluuiam, & consequenter hanc secuturam. Quando vero succedit pluuiæ, denotat materiam pluuiosam diminui, & ad finem pertingere eius consumptionem.

Alij dicunt matutinam Iridem, quæ ad Occidentem conspicitur, & propterea occidentalis vocatur, prænunciare pluuiam; vespertinam vero, quæ orientalis est, serenitatem. Cuius etiam ratio naturalis reddi potest hæc: quod matutino tempore significet nubes esse paratas ad resolutionem in aquam, quæ propterea ascendente iam Sole facile fieri potest; vespertino vero tempore, quamuis eodem modo significet nubes dispositas, tamen recedente Sole, & succedentibus alijs stellis diuersorum influxuum, facile impediri posset resolutio per Solem alias faciendâ. Quam autem reuera significet alterum ex his effectibus, & an id faciat infallibiliter, vel vt in plurimum, per experientiam facilius addisci potest.

24. *Tertius effectus*, isque longe difficilior, quem Sacra Scriptura *Genesis 9.* Iridi attribuit, est significare non secuturam postea diluuium vniuersale, quale erat Noëticum, vt ita dicam, ad quod significandum eodem loco dicitur Iris in aere à Deo collocata esse: vnde, & non de fuere, qui ante diluuium Iridē in Cælo nunquam apparuisse putauerunt. Verum vt ab hoc vltimo incipiā, quandoquidē Iris causetur naturaliter, & non nisi miraculose formatio eius impediri possit, dicendum potius est cum Doctoribus communiter, apparuisse etiam ante diluuium suo tempore, & apparituram postea fuisse, quamuis nunquam diluuium illud adfuerit; præsertim cum nulla ratio, aut autoritas suadeat oppositum. Ille enim locus Scripturæ nullo modo id suadet.

Quamuis enim Deus de nouo poneret Iridem in cælo ad denotandum non secuturum diluuium, tamen inde non sequeretur quod naturaliter non formaretur in cælo antea sæpe.

Deinde non dicitur Deum positurum de nouo iridem in cælo, quasi naturaliter ibi non esset & ante posita, & postea ponenda: sed positurum illam in tale signum, qualiter poni naturaliter non posset nec ante nec postea.

Restat ergo videre, quæ ratione possit Iris significare non futurum diluuium.

Respondeo cum communi sententia non posse iridem id significare naturaliter, quia diluuium tale non fit naturaliter, nihil autem naturale potest naturaliter significare aliquid supernaturale non futurum, vt est euident.

Dices cum *Caetano*, *Burgenfi*, & *Abulenfi*, iridem significare non futuram proxime magnam aquarum inundationem: ergo significat naturaliter non futurum diluuium.

Respondeo primo, negando consequentiam, quia diluuium, de quo loquimur, non fieret naturaliter; vnde quamuis iris significaret naturaliter, non futurum diluuium ab agentibus naturalibus, non posset significare, quod non fieret supernaturaliter.

Respondeo secundo, negando consequentiam, quia quamuis iris significaret immediate post non futuram magnam inundationem, tamen non posset significare, quin aliquando postea esset futura.

Respondeo tertio, negando antecedens, quia quamuis iris ipsis non formaretur in nubibus valde copiosis, ac nimium, vt ita dicam, grauib; tamen possent succedere immediate post nubes, in quibus appareret iris, alia nubes copiosæ, ac grauidæ; quæ non sufficerent ad iridem.

Respondeo quarto: quamuis iris à parte rei haberet connexionem talem cum pluuiis minoribus, quæ ad diluuiū non sufficeret, nō tamen sufficeretur esse pro signo hominibus nō sequuturi diluuij ex natura sua; tū quia diluuium, vt dixi, posset succedere supernaturaliter; tū etiam quia non esset tam facile hominibus cognoscere quod haberent talem connexionem; tum quia quando incipiunt pluuiæ absque iride, vt sæpe contingit, possent dubitare tum de secuturo diluuiō.

Itaque Iris non habet hanc significationem, nisi ex diuino beneplacito, eo fere modo, quo sacramenta habent significare gratiam, quam conferunt, & quo hedera ad significandum vinum.

De cæteris figuris, quæ in aere apparent.

26. Videtur quandoque in aere serena nocte hiatus quidam, inde ortus, quod plures vapores congregantur, in medio obscuri, reliqua parte in circuitum lucidi, ac clari; qui si magni sunt, *Voragine*, quod *Voragine* præ se ferant speciem; si minores, *hiatus* similem ob causam dicuntur.

Præterea apparere solent similes colores, quales habet Iris; & similiter causari ex reflexione solaris luminis, sed in directum protensi per lineam rectam, non curuam, vt Iris. Qui colores, seu nubes iis illustratæ vocantur *Virga*, & si plures sint simul congregatæ, vt assolet, *Virga* dicuntur.

Uterum conspiciatur interdum circa Solem & alia etiā astra, at frequentius circa Lunam lucida quædam *Coma*, quam Græci *ἀλὸν* dicunt, quæ sit ex eo, quod radius astri exceptus in nubem, in medio ob nimiam densitatem apparere non possit, & non tam desiliat in latera, vt *Comimbricenses* volunt, quam in ipsis lateribus primo recipiatur, sic vt valeat conspici.

Denique ex illuminatione Solis circa nubem bene compactam ad latera Solis formari solet imago ipsius, met Solis, vna quandoque, quandoque duæ, quandoque etiam tres, & nunquam, quod hæcenus memoriæ proditum sit, plures: quæ imago *Parelia* appellatur.

Alia spectra notabilissima in aere apparuisse narrant variae historiae, & speciatim libri Machabæorum, quorum vt aliqua potuerunt naturaliter assignari ad dispositionem nubium, ac spirationum, credibile est alia supernaturali potentia Dei in hominum instructionem effecta fuisse.

QVÆSTIO III.

De alijs Meteoris, quæ circa aerem contingunt.

27. In hac quæstione agam de Ventis, Nubibus, Pluuiâ, Nebula, Caligine, Niue, Grandine, Glacio, Rore, Pruina, Melle, Manna, Saccharo.

ooo

De